

גאון אורי אבנרי

יש שנים הזוכות להיזכר בהיסטוריה בגלל רגע גדול אחד, מעשה גדול אחד. כזאת היתה השכ"ט. השנה בה דרכה רגלו של האדם, בפעם הראשונה, על אדמת הירח.

לשנת תש"ל לא היה רגע גדול כזה. היו בה מעשים רבים, טובים ורעים. המחנה האינסופי של קיום האדם עלי אדמות העלה גם השנה סצנות רבות — משמחות ומעצבות, טראגיות וקומיות.

מי שירצה לערוך את מאון השנה, לא יוכל להיאחז בשום סצנה יחידה. הוא יצטרך לשירר את כל הטוב וכל הרע.

הוא יגיע למסקנה: בסך הכל, היתה זאת שנה טובה.

אינטרס קר, לב חם

א כנב, גם בשנה זו נמשכה מלחמת ויאטנאם האכזרית. בארצות-הברית קצרה הגזענות קורבנות נוספים. באירלנד הצפונית נקטלו אנשים בגלל קנאות דתית חשוכה. ביוון, ובארצות רבות אחרות, נמשכה העריצות. בברית-המועצות נכלאו שוחרר-חופש במוסד שום גאולה פלאית לא באה למין האנושי, בשום מקום.

אם אירעה השנה התרחקות מן המלחמה והתקרבות אל השלום,

מוחות זקנים

הרי היה זה פרי של שילוב שני גורמים: האינטרס הקר של המעצי מות, והלב החם של הנוער העולמי.

נדמה, כי בין השניים השמיע הגורם האנוכי, האינטרסני. יותר.

כוח צהוב, דגל אדום

כ' בשנת תש"ל? הגיעה לידי גילוי מוחשי המציאות המדינית שבלטה לראשונה בעת כהונתם של ביון קנדי בארצות-הברית וניקטה כרושציב בברית-המועצות:

הברית הבלתי-מוצהרת של ארצות-הברית וברית-המועצות.

השנה לא הופעלה ברית זו עלידי מדינאים מבריקים כמו קנדי, או כנהגים חזקים כמו כרושציב. להיפך: אנשים אפורים וקטנים ניצחו עליה, משני הצדדים: ביורוקראטים אפי-זריים כמו ליאונד ברזינייב ולאכסנדר קוסיגין, פוליטיקאים שיגרתיים כמו ריצ'ארד ניקסון.

התהליך, כך נראה, אינו זקוק לבני-אדם. הוא חזק מכל בני-האדם.

כי הוא מכוסס על העובדה ההיסטורית החשובה ביותר של השליש השלישי של המאה ה-20: עלייתה של סין, המעצמה הצהובה בעלת הדגל האדום.

כמו תמיד בהיסטוריה האנושית, הוכיח את עצמו האויב המשותף כיוצר-שלום יעיל יותר מאידיאלוגיה משותפת. חשיגנטון ומוסקבה, שתי הבירות של המימסד הלבן העולמי, נאלצו לשתף פעולה כדי לקדם את פני הגורם השלישי, המאיים על שתיהן.

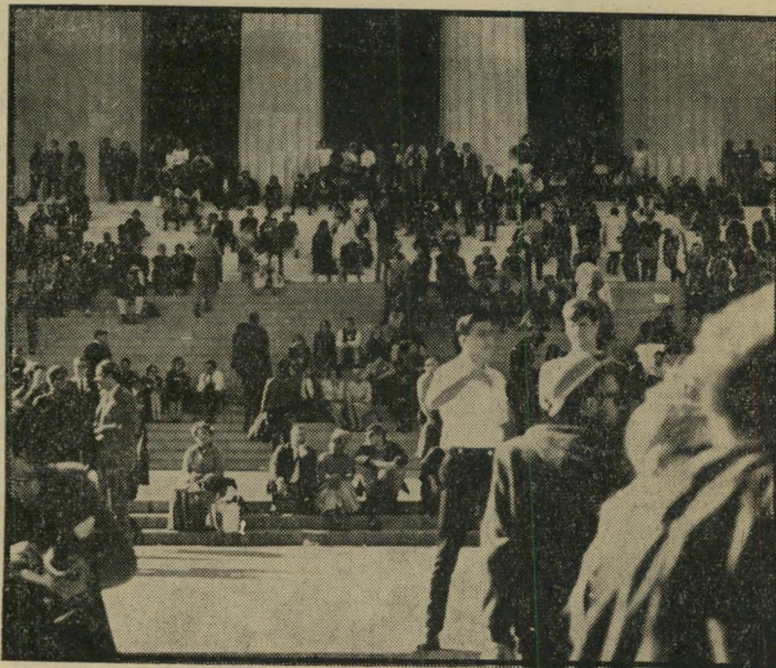
דגל אדום, קו אדום

ברית האמריקאית-הסובייטית היתה התופעה המכרעת על תש"ל. התנגשויות מקומיות בין השניים, או בין סוכני השניים, לא יכלו לשנות מציאות זו.

מול הדגל האדום של סין, פעל הקו האדום המחבר את הקרמלין עם הבית הלבן.

התוצאות לא היו דרמטיות, אך רבות-משמעות. הן חיבכו את כדור-הארץ, הגיעו אף לחלל החיצון.

בפעם הראשונה חלה התקרבות חשובה בשיתוף בין שתי המעצמות על הגבלת הנשק

הכננת שלום אמריקאית: התקוממות הדור הצעיר

כלאקאם אמריקאי נגד התערבות ניקסון בקמבודיה

האינטרסני — נשק הטילים והאנטרסילים. היה זה הצעד החשוב הראשון מאז חתמו קנדי וכרושציב על החוזה שאסר ניסוי נשק גרעיני.

ראש-משלה גרמני חדש ניצל את המצב כדי לכוות ברית מערב-גרמנית-סובייטית, ובכך הוציא את הנפץ מן הפצצה המסוכנת ביותר שהיתה מונחת בין שני הגושים.

ובמרחב הישראלי-ערבי הולידה ברית זו את יוזמת-השלום, שי-הטביעה את חותמה על חיי ישראל בתש"ל.

גם בקאהיר, גם בירושלים

ה אינטרסים היו מכריעים. אך גם הם היו זקוקים לדלק רעיוני, לכוח-הדחף האנושי.

זה סופק להם עלידי תנועת-הנוער העולמית — ההתקוממות הכללית-עולמית של הדור הצעיר למען השלום והחרות.

מאורע אחד של תש"ל שפך שמן על מדורה זו, עד שהתלקחה למרומים והאירה את פני העולם כולו.

היתה זאת החלטתו המוזרה, רעת-המזל, של ניקסון לפלוש לי-קאמבודיה.

ההחלטה היתה כמעט מיקרית. סוכנים אמריקאיים, ובני-בריתם המקומיים, הצליחו להפיל את המישטר הניטראליסטי, שהשאיר את קאמבודיה מחוץ לקלחת-המחתח החיט-נאמית. הקומוניסטים הגיבו בהתקפת-נגד. מבלי לשאול את פי המומחים, חרף עצות יועציו הקררי-בים ביותר, החליט הנשיא האמריקאי החלטתי-יחיד: לפלוש. עוד ימיב מעטים לפני כן הבטיחו עוזריו חגיגות את ההיפך.

הפלישה לקאמבודיה גרמה להתקוממות המונית, אידיאליסטית וספונטאנית, שלא היתה לה אח ורע בתש"ל. מיטב הדור הצעיר האמריקאי קם נגד החלטת השלטון, הכריח את ניקסון להוציא את כוחותיו כעבור זמן קצר. הגילויים הנוראים על פשעי-המלחמה המחרי-דים של יחידות אמריקאיות בויאטנאם חיוקו את המרד.

התקוממות זו של הנוער האמריקאי נגד המלחמה היתה החלק המרשים ביותר של תופעה כלל-עולמית. הצעירים שהפגינו בחשיגנטון למען השלום היו שייכים לאותו מחנה כמו הצעירים שהפגינו במוסקבה למען החופש, ושנלקחו לבתי-משוגעים. לאותו מחנה היה שייך ניקוס תיאודוראקיס, המלחין היווני המרדני, שניצל השנה מז הכלא של הקולר-נלים, הודות להתערורות עולמית למענו.

לאותו מחנה היו שייכים הצעירים המצריים, שכאסו במלחמה ושייצרו את האווירה הציבורית שאיפשרה לגמאל עבד-אל-נאצר להעז להזמין אליו את נחום גולדמן. ולאותו מחנה היו שייכים הצעיר-רים שהפגינו בישראל נגד הממשלה, כשזו מנעה פגישת זו.

אפיק פוליטי, מעין מוסרי

ני התהליכים הגדולים של תש"ל — ברית-האינטרסים האמריקאית-סובייטית וההתערורות העולמיות של הדור הצעיר למען השלום — השפיעו גם על ישראל. האחד מבחוק והאחד מבפנים.

ברית האינטרסים מצאה את ביטוייה בהחלטה משותפת נחושה של שתי המעצמות למנוע בכל מחיר עימות צבאי ביניהן במרחב, ולהפסיק כמעט בכוח היררדרות שהיתה מובילה בהכרח לעימות כזה.

על רקע זה נולדה תוכנית-רוג'רס, שהיתה פרי הידברות אמריקאית-סובייטית. על רקע זה באה ההידברות הסובייטית-מצרית, האמריקאית-ישראלית והאמריקאית-מצרית. כל מי שרצה להיבנות מהסתת רגשות לאומניים בישראל דיבר השנה על "תכתוב אמרי-קאי-סובייטי", נוסח מנחם בגין, או "קנונייה אמריקאית-סובייטית". נוסח משה סנה.

ולב צעיר

אולם קשה היה לשכוח כי מדינת-ישראל קמה הודות לשיתוף-פעולה דומה בין שתי המעצי מות הגדולות, וכי הדפה את התקפותיהם של צבאות-ערב, במלחמת-העצמאות, בעזרת שתי המעצמות.

התערורות-הנוער, במהדורה ישראלית אותנטית, שהיא בלתי-תלויה בתנועות זרות, אך שיינקה מאותם מקורות-השראה נפשיים, יצרה את האווירה שהביאה להיענות ממשלת-ישראל ליוזמת המעצי מות.

המציאות הבינלאומית יצרה את אפיק הנחל, ממרומי המלחמה לקראת גיא השלום. אולם התערורות הנוער המעיין שטיפק את המים החיים, שורמו באפיק זה.

איש השנה של תש"ל היה צעיר שסימל את ההתערורות הזאת, על מלוא משמעותה המוסרית והפוליטית — אקטיביסט השלום, שמרד באכיו, אקטיביסט המלחמה.